

БЪЛГАР(К)ИТЕ НА СОСЮР. ЕДИН ПОГЛЕД СЛЕД ВРЕМЕ

Аглая Маврова

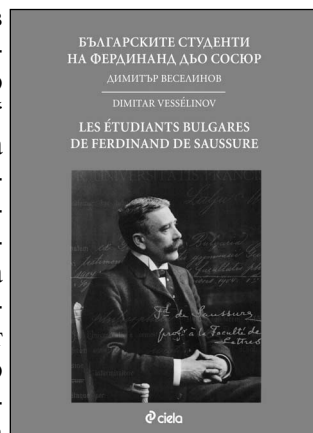
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Димитър Веселинов. (2008). *Българските студенти на Фердинанд дьо Сосюр*. CIELA. 400с. ISBN 978-954-28-0212-9

След изследванията на проф. Димитър Веселинов „История на обучението по френски език през Възраждането в България“ и „Възрожденският урок по френски език. Лингводидактическа реконструкция“ ми се ще да споделя впечатления от друга негова книга, озаглавена „Българските студенти на Фердинанд дьо Сосюр“. Всъщност заглавието на тази книга отключва спомена за любопитната във „Възрожденският урок...“ идея за сходствата и преплитанията на възгледите за езика на нашите възрожденци и „бащата на езикознанието“. При това тезите, изказани от възрожденците ни, заемат впечатляваща за научното ни достойнство преднина от половин век. Така „подхвърлената“ провокативна идея от втората книга на проекта изплита основната интрига в „Българските студенти...“, върху която гради и надгражда разсъжденията си Димитър Веселинов.

Книгата на Веселинов акумулира в себе си и обследва на пръв поглед непосилен за един учен и затова поразяващ по обем, жанр и ценност архивен текстов корпус. С което убедително се вписва в „полето на лингвокултуралната и лингводидактическата археология на познанието“ (с. 7). А това вече е солидно предизвикателство пред българската френскоезична лингвистична наука, пред българската и световната научна общност изобщо.

Подхващайки нелекия път от новоосвободената Родина през „Меката на езикознанието“ и (отново) в Родината, „Българските студенти ...“ смело нагазва в една *terra incognita*, която е „раздирана“ от, както се „дочуват“ някъде откъм дълбините на текста, разгорещени академични и национални страсти, проектирани иначе в артикулациите за почти непреодолимите затруднения,

свързани най-вече с изнамирането на архивните документи и преграждащи пътя за изграждането на по-изчерпателна научна картина.

Как след четиринадесет години, изпълнени с интриги и напрежения, една регионална протестантска академия добива най-после статуса си на космополитен (Женевски) университет със своя, без аналог в другите европейски университети, образователна структура и система? Толкова ли безболезнено е преминало назначаването на Фердинанд дьо Сосюр за преподавател в Женевския университет? Как са започнали и продължили духовните срещи между швейцарската *Alma Mater* и българската *Alma Mater*? Това са въпроси, пълните отговори на които само започват монографията на Веселинов, за да увлекат по един неподкупващ начин читателя до самия (й) край. Защото още от самото начало критичният поглед на Димитър Веселинов подкопава и най-устойчивите *митове/митологизации* за, удържали на, както казва Веселинов, „патината на времето“. И това в архитектуриката на текста се случва по съвсем естествен начин, а не от любов към схоластиката или пикантерията – „запазена марка“ за любителите на сензацията и на биографите. В този смисъл една от многото впечатляващи интерпретации, които предлага трудът на Веселинов, е тази за „истината“ за „Курса по обща лингвистика“, съставен по модела „Байи – Сеше“ и натрапен на световната академична общност като единствено ортодоксалния, „правоверния“ вариант. Димитър Веселинов не спестява упреците си към „късогледството“ на женевската академична колегия за пропускане на автентичния Сосюров проект. И като блестящо обосновава тезата си, българският учен признава за първоначало достигнатата до днес, но упорито премълчавана част от „Програмата на курса по обща лингвистика“, реконструирана въз основа на „Ръкописните извори“ на Роберт Годел и Сосюровите „Ескизи по обща лингвистика“, издадени от Рудолф Енглер и Симон Буке.

Безспорно обаче най-интригуващи в „Българските студенти...“ са два текстови масива, подети в концептуалния фундамент на труда. Като проявява някакъв вид лиризм, първият от тях извайва профила на българските студенти на Фердинанд дьо Сосюр. Съграждайки разказа за българ(к)ите на Сосюр, книгата центрира оптиката си спрямо сакраменталното сегашно-тогава на сънародниците ни; а следователно спрямо изконните ни образователни традиции и националните ни ценности, проявени най-вече в амбициозния избор на българите за алтернативно, аристократично, престижно образован(и)е, придобиването на каквото е възможно в най-първия, но и „най-трудния“ европейски университет. В тази перспектива се полагат и сюжетно „разпръснатите“ акценти за признаването на женевците (преподаватели и студенти) относно достойното справяне на българските им колеги. Което би могло да се чете като признание на едновременно различни-и-равноценни в стремежа им към овладяване на безпределното Знание. Достатъчен е, четем в монографията на Веселинов, примерът с Деша Пиперова, която остава единствена Сосюрова студентка... Тя заедно с Люба Сечанова са може би типичен пример на младата еманципирана българка, която с

цялото си поведение говори: „Аз съм била в Швейцария“ (с. 311). Скрепявайки в общ сюжет сродни души, книгата успява да ни увлече в личните истории на десетте български студенти, учили в Женева, за да си набавят липсващите в образователното пространство на новоосвободената си родина духовни потребности. Но не за да поставят Началото на „изгубилия“ себе си не-Завръщенец. А за да се Завърнат наново от срещата си с другостта, но „винаги вече като „други“ в смисъл като „способни да се прехвърлят в друг смислов и ценностен център на перспектива, без да изгубват самоличността си“ (А. Дамянова).

Вторият масив е посветен на съпоставката между лингвистичните проекти на маститите учени Александър Теодоров-Балан и Фердинанд дьо Сосюр. На пръв поглед сякаш претенциозен, трудът в тази си част израства от твърдото принципно убеждение, че стремежът ни да „бъдем европейци“ не означава надскачане над националната идентичност; че няма за какво и няма защо да „отглеждаме“ и живеем с предразсъдъка за липсата на продуктивни находки в българското научно пространство. И в този смисъл двете – българската и швейцарската – инвенции са съизмерими в общоевропейски план. Тези констатации, пише Веселинов, не омаловажават приносите на Фердинанд дьо Сосюр към общото езикознание, а дават теоретична основа за една преоценка на Сосюровата рецепция в българската наука (с. 8). Подканяйки към заслужено внимание към самобитната Баланова находка, жестът на редополагането ѝ до тази на Сосюр отключва перспективата за (пре)подреждането на ценностните доминации в българската наука.

Не на последно място, академично промислената концептивна обособеност на проблематизациите, излъчени в труда, от билингвална – българска и френска – рецептивна рамка го прави труд, посветен на „преводимостта“ на българската академична мисъл. И многогласието (предвид предполагаемите френскоезични „реципиенти“) в книгата на проф. Димитър Веселинов визира идеята за равностойния межкултурен диалог в контекста на съвременните европейски научни измерения.

Дали пък „История на обучението по френски език през Възраждането в България“, „Възрожденският урок по френски език. Лингводидактическа реконструкция“ и „Българските студенти на Фердинанд дьо Сосюр“ не пренаписват Историческия проект в чуждоезиковото обучение у нас?

THE BULGARIANS OF SAUSSURE. HISTORICAL OVERVIEW

Assist. Prof. Aglaya Mavrova, PhD

✉ Department of Slavic Studies
Sofia University „St. Kliment Ohridski“
15 Tsar Osvooboditel Blvd.
1504 Sofia, Bulgaria
E-mail: agi_sara@abv.bg